

VYBRANÉ OTÁZKY VZTAHU PROCESNÍCH DOHOD A VOLBY PRÁVA POHLEDEM NAŘÍZENÍ ŘÍM I. A MEXICKÉ ÚMLUVY

MARTIN CRHA

FACULTY OF LAW, MASARYK UNIVERSITY, DEPARTMENT OF
EUROPEAN AND INTERNATIONAL LAW

Abstract in original language

Volba práva je v evropském justičním prostoru upravena v Nařízení Řím I., jež tak představuje základní pramen pro její úpravu. V oblasti Latinské Ameriky existuje v rámci Organizace amerických států tzv. Mexická úmluva, jež rovněž zakotvuje úpravu volby práva. Oba prameny budou předmětem zájmu našeho příspěvku ve směru vybraných otázek vztahu volby práva a procesních dohod. Tato materie je v teorii i praxi často diskutována včetně toho, nakolik např. ujednání o prorogační dohodě samo o sobě představuje vodítko pro konkludentní volbu práva. Oba námi sledované prameny se v případě prorogačních dohod snaží o ošetření tohoto jevu i přesto, že prorogační dohody, tak i rozhodčí smlouvy jako takové jsou vyloučeny z dosahu aplikace jak Nařízení Řím I., tak i Mexické úmluvy. V případě vztahu rozhodčích smluv k volbě práva je situace odlišná, neboť ani Nařízení Řím I., ani Mexická úmluva tyto otázky neřeší.

Key words in original language

Volba práva a její vztah k prorogačním a rozhodčím smlouvám v Nařízení Řím I. a Mexické úmluvě.

Abstract

The choice of law is regulated in the Rome I Regulation in the European area, whereas it is the basic legal instrument to deal with it. The choice of law is also regulated by the so called Mexico City Convention in the Latin America within the Organisation of American States. Both the Rome I Regulation as well as the Mexico City Convention will be of our interest considering some chosen issues of the relation of the choice of law to the procedural agreements. These relations are discussed in both the theory and the legal practice. Discussions are often being held to what extent could e.g. the jurisdiction agreement be the constituent or one of the constituents for the implied choice of law - Rome I Regulation and the Mexico City Convention try to solve this despite the fact that both the jurisdiction and arbitration agreements are excluded from the scope of the application of the legal sources in question. The situation by relation of the choice of law to the arbitration agreements is different, when both the Rome I Regulation and the Mexico City Convention do not include any express link to it.

Key words

Choice of law and its relation to both the jurisdiction agreements and arbitration agreements in the Rome I Regulation as well as the Mexico City Convention.

1. ÚVODEM

Smluvní autonomie vůle je v evropském justičním prostoru uznávaným principem mezinárodního obchodního práva. Strany tak mají v zásadě svobodnou volbu zvolit si právo, kterým bude řízena příslušná smlouva. Pokud bude volba platná, použije se přednostně před právem určeným náhradními kritérii. Autonomie svobodné volby práva je rovněž považována za evropskou právní zásadu¹. Stěžejní pro úpravu volby práva pro smluvní závazkové vztahy, jež představuje v oblasti kolizní projev smluvní autonomie vůle, je pro státy EU s výjimkou Dánska² nařízení č. 593/2008 ze dne 17. června 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) – dále jen "Nařízení Řím I." nebo "Nařízení".

V oblasti Latinské Ameriky byla a některými autory stále je volba odmítána z koncepčních důvodů nebo stále existuje vůči tomuto institutu rezervovaný postoj. V rámci Organizace amerických států (dále jen „OAS“) je volba práva upravena v rámci Meziamerické úmluvy o právu použitelném na smlouvy s mezinárodním prvkem³ ze dne 17.03.1994 (známá podle místa

¹ S odkazem na Leible/Lehmann BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím. Komentář (I. díl)*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, s. 586.

² Nařízení Řím I. je výsledkem modernizace Římské úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (v ČR č. 64/2006 Sb. m. s.) - dále jen Římská úmluva. Vstupem Amsterodamské smlouvy v platnost zmizela pro oblast kolizních smluvních závazků nutnost uzavírat mezinárodní úmluvy, nicméně tři státy evropského justičního prostoru - Velká Británie, Irsko a Dánsko - si ponechaly zvláštní postavení i po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost - srov. v rámci Smlouvy o fungování Evropské unie protokol č. 21 a protokol č. 22. Srov. k evropskému justičnímu prostoru a Římské úmluvě ROZEHNALOVÁ, N. *Evropský justiční prostor ve věcech civilních*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2003; ROZEHNALOVÁ, N. *Evropský justiční prostor ve věcech civilních - část VII. - Úmluva o právu použitelném pro závazky ze smluv*. Právní fórum, 2005, č. 9, s. 325 an.

³ Špan. znění: *La Convención Interamericana Sobre Derecho Aplicable a los Contractos Internacionales*; Ang. znění: *Inter-American Convention on the Law Applicable to International Contracts* (podtržení autora). Překlad „smlouvy s mezinárodním prvkem“ jsme zvolili z toho důvodu, aby v češtině nedošlo k jeho zaměnitelnosti s pojmem mezinárodní smlouva jako pramen mezinárodního práva veřejného a v podstatě i mezinárodního práva soukromého. V oblasti kupní smlouvy se v teorii mezinárodního práva soukromého užívá termín „mezinárodní kupní smlouva“ (např. Kandova monografie z roku 1988 ji má i v názvu) pro „kupní smlouvu s mezinárodním prvkem“. Z tohoto pohledu i termín „mezinárodní smlouva“ jako „smlouva s mezinárodním prvkem“ není termín nepřijatelný, především z hlediska lingvistického pro svou neopisnou povahu. Chtěli

uzavření také jako "Mexická úmluva"), jež je platná pro Mexiko a Venezuelu. Mexická úmluva je při úpravě volby práva inspirována Římskou úmluvou⁴. Lze tak hovořit o tom, že na latinskoamerické poměry lze při výslovném zakotvení volby práva hovořit o posunu, který je ale relativizován nízkým počtem smluvních stran Mexické úmluvy.

Pro výhody volby práva pro strany samé bývá obecně uváděno, že lépe chrání legitimní očekávání stran, předvídatelnost a tím i právní jistotu, čímž v evropském justičním prostoru podporuje i volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu⁵. Pouze strany samy si mohou lépe než zákonodárce či soudce (rozhodce) definovat své zájmy a dosáhnout kompromisu. Na straně druhé však dosáhnout takového kompromisu může být někdy obtížné, pokud např. volba jednoho práva je nevýhodná z důvodu neznalosti jeho obsahu pro druhou stranu či se střetávají právní systémy. Ilustrativním příkladem může být smlouva z Canterbury z roku 1986 o výstavbě tunelu pod kanálem La Manche mezi Francií a Anglií, kdy smluvní strany nemohly v této otázce dosáhnout shody – výsledkem pak byla vágní formulace.⁶

Z hlediska „kvalit“ by zvolené právo v zásadě mělo vyhovovat těmto požadavkům: mělo by být politicky a legislativně stabilní, založené na

jsme toliko upozornit, že v češtině synonymita, která je v právním jazyku obecně nežádoucí, v případě užití termínu „na mezinárodní smlouvy“ s pojmem *mezinárodní smlouva* jako pramen práva zde však je.

⁴ Srov. zásady přijaté v rámci OAS v roce 1989, kterými by se mělo řídit právo použitelné pro smlouvu a na základě kterých byla Mexická úmluva vypracována:

- 1) Smluvní strany se mohou svobodně rozhodnout o právu použitelném na smlouvu nebo její část, jejíž mezinárodní charakter je prokázán objektivními prvky, které lze lokalizovat v různých státech. Strany mohou zvolené právo kdykoli změnit za předpokladu, že tím nejsou dotčena práva třetích osob.
- 2) Volba práva musí být výslovná, nebo ve výjimečných případech musí jednoznačně vyplývat z celkového chování stran a z ustanovení smlouvy.
- 3) Pokud smluvní strany neučinily volbu práva nebo je tato neplatná, pak se smlouva řídí právem státu, se kterým nejúžeji souvisí.
- 4) Imperativní normy jsou taková ustanovení *lex fori*, které se na smlouvy s mezinárodním prvkem musí použít bez ohledu na obligační statut.
- 5) Dále mohou být zohledněny příslušné normy kteréhokoli jiného státu, se kterým smlouva vykazuje spojení.
- 6) Co se týče požadavků formy, postačí zohlednění práva místa uzavření smlouvy.
- 7) Právem příslušného státu se řídí i oznámení vypovězení smlouvy.
- 8) Právo použitelné na smlouvu se neaplikuje, pokud je ve zřejmém rozporu s veřejným pořádkem.

Srov. SAMTLEBEN, J. *Neue interamerikanische Konventionen zum IPR*. *RabelsZ*, roč. 56, 1992, s. 59-60.

⁵ Což SDEU potvrdil v rozsudku ve věci *Alsthom Atlantique* ze dne 24. ledna 1991. Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím. Komentář (I. díl.)*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, s. 586.

⁶ BOELE-WOELKI, K. *Die Anwendung der UNIDROIT-Principles auf internationale Handelsverträge*. *IPRax*, 1997, č. 3, s. 164.

rozvinuté a ustálené právní kultuře a rozvinuté a dostatečně nezávislé judikatuře.⁷ Smluvní strany se někdy rovněž uchylují k neutrálním právům jako právo státu New York.

Cílem kolizně smluvní autonomie svobodné volby práva je tak zájem na maximální právní jistotě a prevenci před vznikem sporů. Volba práva tedy nastoluje režim zcela logické vysoké míry předvídatelnosti subjektivních práv.⁸

Oba prameny budou předmětem zájmu našeho příspěvku ve směru vybraných otázek vztahu volby práva a procesních dohod. Tato materie je v teorii i praxi často diskutována včetně toho, nakolik např. ujednání o prorogační dohodě samo o sobě představuje vodítko pro konkludentní volbu práva. Oba námi sledované prameny se v případě prorogačních dohod snaží o ošetření tohoto jevu i přesto, že prorogační dohody, tak i rozhodčí smlouvy jako takové jsou vyloučeny z dosahu aplikace jak Nařízení Řím I., tak i Mexické úmluvy. V případě rozhodčích smluv a vztahu k volbě práva je situace odlišná, neboť ani Nařízení Řím I., ani Mexická úmluva tyto otázky neřeší.

2. ČL. 3 NAŘÍZENÍ ŘÍM I. A ČL. 7 MEXICKÉ ÚMLUVY - ZÁKLAD PRO ÚPRAVU VOLBY PRÁVA

Čl. 3 odst. 1 Nařízení stanoví, že smlouva se řídí právem, které si strany zvolí⁹. Ve své základní podobě tak volba práva odpovídá koncepci kolizní neomezené volby práva. Volba práva je však omezena především u smluv se typicky slabší stranou jako vymezené smlouvy spotřebitelské, smlouvy individuální pracovní, dále je volba práva omezena taxativním výčtem práv, které je možné zvolit u smluv o přepravě cestujících a u jiných pojistných smluv než kryjící velká rizika podle definice uvedené v čl. 5 písm. d) první směrnice Rady 73/239/EHS ze dne 24. července 1973 (čl. 5 odst. 2 druhý podstavec a čl. 7 odst. 3 Nařízení Řím I. Limity volby práva jsou rovněž dány tzv. vnitrostátně kogentními normami, imperativními ustanoveními, výhradou veřejného pořádku či mezemi obligačního statutu.

⁷ SALAČ, J. *K aktuálním otázkám volby práva ve smlouvách v mezinárodním obchodním styku*. Evropské právo (příloha Právních rozhledů), 2003, č. 5, s. 2.

⁸ Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím. Komentář. (I. díl.)*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, s. 587.

⁹ Rovněž dle bodu 11 preambule Nařízení by možnost svobodné volby, kterou mají smluvní strany při výběru rozhodného práva, měla být základem systému kolizních norem v oblasti smluvních závazků.

V případě Mexické úmluvy je v čl. 7 odst. 1 první věta Mexické úmluvy stanoveno, že se smlouva řídí právem¹⁰, které si strany zvolí. Volba práva tak odpovídá kolizní neomezené volbě práva. I v Mexické úmluvě jsou stanoveny meze volby práva. Mexická úmluva však neobsahuje zvláštní články pro smlouvy spotřebitelské, individuální pracovní a potažmo tak ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit („ochranná ustanovení“). Není zde rovněž stanoven taxativní výčet práv pro smlouvy o přepravě cestujících či pro některé pojistné smlouvy. Při neexistenci systematiky ochranných norem u zvláštních typů smluv jako v Nařízení je tak nutno ve zvýšené míře zaměřit pozornost na meze z titulu imperativních ustanovení a výhrady veřejného pořádku.

3. VOLBA PRÁVA VÝSLOVNÁ A KONKLUDENTNÍ

Z čl. 3 odst. 1 druhá věta Nařízení vyplývá, že je možná volba práva výslovná i konkludentní, v posledně jmenovaném případě tedy ta, která musí jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Oba způsoby se zakládají na skutečně projevené vůli účastníků – přípustnost konkludentní volby neznamená imputaci vůli účastníků. Jako okolnost, jež by mohla svědčit pro volbu práva, je např. odkaz obsažený ve smlouvě na právní předpis některého právního řádu s tím ale, že se nesmí jednat o pouhé výkladové pravidlo, jež by sloužilo jen ke specifikaci obsahu práv a povinností sjednaných stranami.¹¹

Výslovná volba práva je dána za podmínky projevu skutečné vůle stran bezprostředně směřujících k určení rozhodného práva. Konkludentní volba musí „jasně“¹² vyplývat z ustanovení smlouvy nebo z okolností případu.¹³ Slovní spojení „jasně“ by mělo vymezovat hranici mezi přípustnou konkludentní volbou práva a nepřípustnou hypotetickou volbou práva.

¹⁰ O vztahu volby práva a *lex mercatoria* se zmíníme, jak již uvedeno v úvodu, v samostatné kapitole.

¹¹ Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím. Komentář. (I. díl.)*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, s. 598.

¹² V Římské úmluvě byl obsažen významově slabší termín „s dostatečnou jistotou“. Dle Bělohlávky se zdá, že nová formulace v Nařízení postihuje situace, kdy soud, který se věci zabývá, musí nabýt přesvědčení, že okolnosti jednotlivého případu nepřipouštějí žádné pochybnosti o skutečné vůli stran. Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím. Komentář. (I. díl.)*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, s. 602.

¹³ Srov. z rozhodnutí k Římské úmluvě např. *SA CIEC c/ M. Piriou* (Francie, Cour de Cassation, 28. 10. 1997, 94-42.340 40 35 P.). V daném případě byly Kasačním soudem potvrzeny následující okolnosti pro aplikaci francouzského práva: smlouva byla uzavřena ve Francii mezi francouzským technikem a francouzskou společností, mzda byla vyplácena ve francouzských francích, smlouva nabyla platnosti ve Francii před odchodem zaměstnance do Pákistánu.

V Římské úmluvě byl obsažen termín „s dostatečnou jistotou“. Guiliano-Lagardeho zpráva k tomuto uváděla např. vazbu standardních obchodních podmínek na určitý právní řád (např. Lloydův pojišťovací řád a anglické právo).

Rovněž také dle čl. 7 odst. 1 druhá věta Mexické úmluvy musí být dohoda stran o volbě práva výslovná, nebo v případě neexistence výslovné volby práva, musí být zřejmá¹⁴ z chování stran a z ustanovení smlouvy posuzovaných jako celek. Je možné konstatovat, že Nařízení Řím I. se připodobnilo Mexické úmluvě a Haagské kolizní kupní úmluvě z roku 1955 v požadavku „jasně vyplývat“. Někteří autoři (např. Hernández-Bretón) vidí v případě Mexické úmluvy ve slovním spojení „musí být zřejmá“ snahu vymezit hranici mezi konkludentní a hypotetickou volbou práva. Toto tvrzení je ale relativní a podle našeho názoru ne zcela pravdivé, protože v případě sporu, jaké právo bylo zvoleno, může hypotetickou volbu práva provést soudce při precizaci principu nejužšího spojení přes objektivní a subjektivní prvky.

Rozdíl oproti Nařízení je v kladení požadavků na konkludentní volbu práva, a to, aby zřejmost z chování stran a z ustanovení smlouvy (tj. kumulativně) byla posuzována jako celek.

4. VZTAHY PROCESNÍCH DOHOD A VOLBY PRÁVA

Co se týče procesních dohod jako prorogační dohoda a rozhodčí smlouva¹⁵ a volby práva, lze v případě Nařízení Řím I. uvést následující:

Ve vztahu k prorogačním dohodám nabízí interpretační vodítko bod 12 preambule Nařízení, dle něž dohoda stran o volbě jednoho či více soudů členského státu za účelem rozhodování o sporech vzniklých ze smlouvy by měla být jedním z hledisek, které by mělo být zohledněno při rozhodování, zda volba práva s dostatečnou určitostí vyplývá z ustanovení smlouvy. Z předmětného ustanovení vyplývá, že prorogační dohoda může implikovat volbu práva především v návaznosti na smlouvě samé či v návaznosti na okolnostech případu - tato otázka bude v praxi záviset na úvaze konkrétního soudu. Rovněž zaznívají i názory, že se může stát, že volba fóra bude pro soud dostačující indicií pro volbu rozhodného práva fóra.¹⁶ Tomuto názoru

¹⁴ Špan. *evidente*, angl. *evident*.

¹⁵ Srov. k terminologii v českém právu § 2 odst. 3 zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRR“).

¹⁶ Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím. Komentář. (I. díl.)*. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, s. 609.

lze přisvědčit, protože v článkovém znění není pro tuto otázku stanoven závazný postup. Co se týče obsahu předmětného bodu preambule Nařízení, připomíná projekci pasáže Guiliano-Lagardeho zprávy, která uváděla, že v některých případech může volba určitého fóra neurčitě naznačit, že strany zamýšlely, aby smlouva byla řízena tímto fórem, ale uvedené musí být vždy podmíněno dalšími ustanoveními smlouvy a všemi okolnostmi případu.

Co se týče jazykové stránky předmětného bodu, je zřejmé, že český překlad „s dostatečnou určitostí“ je silně ovlivněn Římskou úmluvou, srovnání s jinými jazykovými mutacemi však nabádá, že se jedná o chybu překladu – např. anglické i německé znění bodu 12 preambule je kompatibilní s článkovým zněním *clearly demonstrated, eindeutig getroffen – clearly, eindeutig*. V českém znění předmětného bodu preambule by tak mělo být jasně či jednoznačně¹⁷.

U rozhodčích smluv uvádí již Guiliano-Lagardeho zpráva, že strany mohly učinit volbu práva místa, kde mají být řešeny spory v rozhodčím řízení, jestliže okolnosti naznačují, že rozhodci měli aplikovat právo tohoto místa. Nařízení ohledně této otázky zcela mlčí i v preambuli. Obdobně jako u Římské úmluvy tak nelze ani v případě Nařízení Řím I. přijmout obecné stanovisko a případně zjištění konkludentní volby práva tak bude odvislé od konkrétního případu. Zajímavý případ uvádí Lando¹⁸: Pokud např. strany užily anglickou standardizovanou formulářovou smlouvu, jež obsahuje rozhodčí doložku ve prospěch místa konání rozhodčího řízení v Londýně, je důvodné se domnívat, že strany si přály, aby rozhodci aplikovali právo fóra. Jiná situace bude pak v případě, kdy bylo ujednáno, že spor bude rozhodovat rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži.

Čl. 7 odst. 2 Mexické úmluvy v souvislosti s volbou práva stanoví, že volba určitého fóra nutně neimplikuje volbu rozhodného práva.

Juenger uvádí, že předmětné ustanovení akcentuje anglickou domněnku *qui elegit iudicem elegit ius*, která umožňuje, aby fórum aplikovalo vlastní právo, aby se tak ústrojně vyhnulo nákladům a průtahům, které aplikace cizího práva nezbytně znamená.¹⁹ Juenger tak v předmětném ustanovení vidí vliv *common law*. Naproti tomu Samtleben uvádí, že *maxima qui elegit*

¹⁷ Patrně ústrojnější by byl než oficiální český termín *jasně* termín *jednoznačně*, který používá Bělohávek v komentáři k Nařízení Řím I.

¹⁸ Srov. LANDO, O. *Some Issues Relating to the Law Applicable to Contractual Obligations*. King's College Law Journal, 1996 – 1997, s. 66 – 67.

¹⁹ Srov. JUENGER, F.K. *The Inter-American Convention on the Law Applicable to International Contracts: Some Highlights and Comparisons*. The American Journal of Comparative Law, 1994, roč. 42, s. 388.

judicem elegit ius v Mexické úmluvě zakotvena není.²⁰ Do jisté míry se tak zde střetává pohled autorů anglosaského právního systému a systému kontinentálního.

Parra-Aranguren uvádí, že někteří účastníci navrhovali vypuštění odst. 2 pro jeho nesoulad s čl. 5 písm. e) Mexické úmluvy, který prorogační a rozhodčí smlouvy vylučuje z aplikace. Tento návrh však nebyl přijat.²¹ Autor se přiklání rovněž k názoru, že čl. 7 odst. 2 je nesouladný a nekonceptní, např. i Santos Belandro při analýze náhradních kritérií uvádí jako příklad tzv. objektivního prvku pro zjištění rozhodného práva soudcem mj. sídlo soudu určené na základě prorogační dohody. Podle mého názoru tak lze čl. 7 odst. 2 Mexické úmluvy číst tak, že prorogační dohoda může, ale nemusí implikovat volbu práva – svědčí pro to historický výklad, neboť Tusconský návrh jako vývojová fáze Mexické úmluvy pro určení rozhodného práva nepřiznával prorogačním dohodám jakýkoli význam. Výsledné znění čl. 7 odst. 2 je kompromisem. U rozhodčích smluv lze přiměřeně použít uvedené u Nařízení Řím I., u Mexické úmluvy není tato otázka výslovně stejně jako u Nařízení Řím I. ošetřena, rozhodčí smlouvy jsou však vyloučeny z aplikace. Literatura často připouští, že místo arbitráže může představovat jeden z prvků pro usuzování konkludentní volby práva, vždy však v závislosti na dalších okolnostech.

5. ZÁVĚREM

Společně jak Nařízení Řím I., tak i Mexické úmluvě je, že prorogační dohoda může tvořit jednu ze součástí pro identifikaci konkludentní volby práva. V preambuli Nařízení Řím I. je uvedeno, že prorogační dohoda by měla být jedním z hledisek pro konkludentní volbu práva. Literatura připouští, že se v praxi může stát, že z pouhé prorogační dohody bude usouzeno na konkludentní volbu práva. I my se přikláníme k tomuto názoru, vždy ale bude záviset na konkrétních dalších okolnostech. Uvedené přiměřeně platí i u Mexické úmluvy, která v článkovém znění upozorňuje, že prorogační dohoda nutně neimplikuje volbu práva, ale nevylučuje, že se tak může stát. I ve fázi náhradních hraničních určovatelů může prorogační dohoda představovat jeden z tzv. objektivních prvků pro usouzení volby práva soudcem.

²⁰ SAMTLEBEN, J. *Versuch über die Konvention von Mexiko über das auf internationale Schuldverträge anwendbare Recht*. IPRax, 1998, č. 5, s. 393.

²¹ Srov. PARRA-ARANGUREN, G. *The Fifth Inter-American Specialized Conference on private International Law Mexico City, 14-18 March, 1994*. In *E Pluribus Unum Liber Amicorum* Georges A. L. Droz, The Hague, Boston, London : Martinus Nijhoff Publishers, 1996, s. 307.

U rozhodčích smluv není předmětná otázka ošetřena vůbec. Literatura však připouští, že místo arbitráže především v návaznosti na dalších okolnostech může svědčit pro konkludentní volbu práva.

Literature:

- BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím. Komentář (I. díl.). 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009
- BOELE-WOELKI, K. Die Anwendung der UNIDROIT-Principles auf internationale Handelsverträge. IPRax, 1997, č. 3, s. 161 an.
- PARRA-ARANGUREN, G. The Fifth Inter-American Specialized Conference on private International Law Mexico City, 14-18 March, 1994. In E Pluribus Unum Liber Amicorum Georges A. L. Droz, The Hague, Boston, London : Martinus Nijhoff Publishers, 1996, s. 299 an.
- JUENGER, F.K. The Inter-American Convention on the Law Applicable to International Contracts: Some Highlights and Comparisons. The American Journal of Comparative Law, 1994, roč. 42, s. 381 an.
- LANDO, O. Some Issues Relating to the Law Applicable to Contractual Obligations. King's College Law Journal, 1996 – 1997, s. 55 an.
- ROZEHNALOVÁ, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2003
- ROZEHNALOVÁ, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních - část VII. - Úmluva o právu použitelném pro závazky ze smluv. Právní fórum, 2005, č. 9, s. 325 an.
- SALAČ, J. K aktuálním otázkám volby práva ve smlouvách v mezinárodním obchodním styku. Evropské právo (příloha Právních rozhledů), 2003, č. 5, s. 1 an.
- SAMTLEBEN, J. Neue interamerikanische Konventionen zum IPR. RabelsZ, roč. 56, 1992, s. 1 an.

- SAMTLEBEN, J. Versuch über die Konvention von Mexiko über das auf internationale Schuldverträge anwendbare Recht. IPRax, 1998, č. 5, s. 385 an.
- SANTOS BELANDRO, R. B. El Derecho Aplicable a los Contratos Internacionales, noc especial Referenci al Contracto de Transferencia de Tecnología. Montevideo : Fundación de Cultura Universitaria, 1998, 2. vydání,

Contact – email

74306@mail.muni.cz